

ПОЛІТИЧНИЙ ЛІДЕР ЯК ГОЛОВНИЙ СУБ'ЄКТ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Ціннісний вимір політичної діяльності: сепаратизм як фактор нестабільності: Збірник наукових праць / Редколегія: Ю.М. Бардачов – голова, Ф.Г. Семенченко, Ю.О. Ватуля [та ін.]. – Херсон: вид-во ПП Вишемирський В.С., 2015. – с.102- 105

Політичний лідер – це особа, яка здійснює формальний або неформальний вплив на оточуючих за допомогою певних методів з метою отримання і використання влади. Це визначення дає можливість зосередитись на лідері, як на головному суб'єкті політичних процесів. Хоча і без отримання влади формально, політичний лідер є одним з головних суб'єктів політики і політичних процесів і, досить активним, і приймає певну участь у прийнятті політичних рішень. Влада ж надає можливість впливати не тільки на політичні процеси у суспільстві але впливати і на оточуючих. Лідер загальнонаціонального рівня обіймає і політичну і державну владу, яка ставить його у привілейоване становище щодо інших політичних діячів та учасників політичного процесу.

В той же час, якщо говорити, що лідер має певний вплив на середовище, слід відзначити, що цей вплив є результатом не тільки особистих дій, але й методів здійснення останніх. Причому, якщо причини діяльності криються, як здається, у самій особі лідера, то методи визначаються природою інституціональних структур, які знаходяться у розпорядженні лідерів.

У той же час, важливим може бути і той факт, чи має лідер законну та конституційну позицію, лідери мають владу, тому що вони "при владі". Однак не усі лідери займають законне положення. Вони, наприклад, можуть прийти до влади або обійняти посаду у результаті перевороту, чи "отримати" владу внаслідок напруженої ситуації. Становище ускладнюється ще більше тим фактором, що положення, яке "займає" лідер, може і стабілізувати, і дестабілізувати його владу. Звуження влади, у свою чергу, може виходити з конституції і закону, звичаїв і навичок.

Як було вже вказано, лідерство – поняття, яке тісно пов'язане з поведінкою. Лідер – це той, хто впливає на групу, незалежно від того, є він (вона) формальним головою цієї групи чи ні. Таким чином, лідери є не тільки у формальних утвореннях. А реальний, тобто діючий лідер, конституційованої організації може й не займати формальної позиції в групі.

Спроби здійснення реформ без врахування історичних передумов, існуючої соціально-економічної структури, рівня політичного плюралізму, політичної культури різних верств та груп населення можуть не лише призвести до дискредитації інституцій влади та її носіїв, а й загальмувати розвиток української держави.

Прикладом може служити останні події в Україні, коли Президент В.Янукович незважаючи на бажання і вимоги певної частини громадян України підписав угоду про асоційоване членство з ЄС, практично проігнорував їх. Наслідок - політична непопора і нестабільна ситуація в західних областях України і маніфестація у столиці Києві. Але прийняття поспішних рішень теж може негативно вплинути на ситуацію. Поспіхом прийняте рішення щодо скасування Закону України «Про мовну політику в Україні» сколихнуло східний регіон. І як наслідок - військові дії на території України і втручання іншої держави у внутрішні справи суверенної держави. Процес прийняття рішень дуже складний і включає в себе багато різних дій. Лідери повинні розглянути насамперед і альтернативне рішення, передбачити виходи із ситуацій, яка склалася, визначити ступінь

ризик. Звичайно, їм допомагають вибрані ними радники, котрі завчасно мають ознайомитися з проблемами і будуть підказувати рішення. Але лідер не повинен повністю залежати від їх порад: він повинен визначити цінність їх пропозицій і дізнатись про чинники, які суттєво вплинули на поради, які були ними сформульовані. Таким чином лідер може визначити, наскільки правильні були їх рішення.

Перед тим, як рішення має бути прийнятим, необхідно пройти певну кількість стадій, етапів. Особливе місце займає вибір альтернатив, які не обов'язково повинні бути взаємовиключними. Ключовим питанням є вибір найкращого варіанту. При виборі варіанту чи засобу дій важливе значення має набір та порівняння альтернатив. Прийняття до розгляду певної альтернативи є можливим тоді, коли вона прийнята як потенційне рішення поставленої проблеми.

Вважається, що ризик повинен бути обґрунтований і мінімальний. Найбільшу ефективність має те рішення, при якому за мінімального ризику та за мінімальних витрат досягнуто максимального результату.

На наступних етапах лідер повинен бути готовим зупинити в будь-який момент аналіз альтернатив і вибрати одну з пропозицій. Рішення не повинні прийматись дуже швидко, поки проблема ще адекватно не проаналізована, але й не повинні дуже довго відкладатися: дії слід приймати з урахуванням даної проблеми. Не всі проблеми однаково невідкладні, і наявність підготовки лідера потрібна в той час, коли рішення має бути прийнятим. Але прийняття рішень є не лише проявом професіоналізму, але й проявом сили, і певної сміливості, бажання взяти на себе відповідальність за наслідки бажані чи зовсім не очікувані. Компетентність лідерів, починаючи з їх інформаційно-технологічної оснащеності, яка надає можливість прийняття правильного та оптимального рішення, має бути достатньою.

Сама особа лідера виступає як дещо унікальне в політичному процесі, а в більшості випадків є єдиним засобом прийняття ефективного рішення за допомогою феноменального впливу на характер та напрямок політичного процесу [2, с. 57].

Виходячи з положення, що політичний лідер є суб'єктом політики, то він може здійснювати вплив на життя суспільства, користуючись своїм лідируючим положенням.

Політичне рішення – це політична дія інформованого суб'єкта влади для реалізації певної мети, що передбачає оптимізацію зовнішніх і внутрішніх умов функціонування цього суб'єкта і визначення перспектив його подальшого розвитку [3, с. 576]. Це акт, що здійснюється суб'єктами політичного процесу (політичними лідерами і керівними органами), в якому, на основі аналізу інформації, існуючих інтересів, потреб, можливостей їх задоволення формуються завдання, обов'язкові для членів цієї соціальної спільноти. Політичне рішення націлене на організацію практичної діяльності заради досягнення певної мети, на узгодження функціонування окремих ланок соціальної системи.

В той же час, рішення слід розуміти як процес, в якому елементи структури, що розвиваються послідовно, передають накопичену інформацію один одному. Політичне рішення є важливим елементом політичного процесу і не може знаходитись в статичному стані. Рішення – це результат попередніх дій, що викликали проблему, на яку спрямоване рішення. Рішення є джерелом послідовних дій подальшого розвитку політичного процесу, тобто рішення – це можливий пункт переломлення подій.

Можна згодитись з точкою зору Марка Маркова, що не обов'язково потрібен набір взаємовиключних варіантів. Передумова вибору припускає, що суб'єкт управління (лідер) повинен порівнювати не тільки логічно взаємовиключні, але й близькі варіанти, «а також й варіанти-гібриди», які сполучають декілька варіантів, у тому числі й взаємовиключних.

Оцінка різних варіантів повинна давати відповіді на ряд питань: яким буде стан проблеми згідно з кожним варіантом після її вирішення; скільки часу та які засоби будуть необхідні; як і які труднощі необхідно подолати при реалізації різних варіантів; як буде відбиватися кожний варіант на суспільстві у цілому.

При оцінці необхідно враховувати, що усяке нове рішення формується і відпрацьовується не тільки під впливом нових потреб, що виникають, але й під впливом раніше прийнятих рішень. Зі свого боку прийняття нового рішення припускає у певній мірі характеристику майбутніх рішень. Можна сказати, що кожне рішення логічно випливає із попереднього і передбачає майбутнє. Після певного часу у системі "накопичується" багато рішень, кожне з них регламентує окремий бік комплексної проблеми і оптимального функціонування та розвитку політичної системи в цілому. Різним може бути й ступінь здійснення прийнятих рішень. У такому випадку вважається необхідним періодичний перегляд політичних рішень.

Політичні рішення мають певні ознаки. По-перше, вони повинні виражати волю та інтереси певних груп та верств населення. По-друге, вони приймаються органами управління або лідером, які наділяються певними повноваженнями. По-третє, вони мають обов'язкову силу для тих, кому адресовані, тобто директивні, тобто прийняті на державному рівні. Якщо рішення не є директивним для тих, кому воно адресовано, воно втрачає свій сенс, і це положення є принциповим. Політичний лідер, маючи формально-визначений державний статус, приймає політичне рішення, яке в силу обіймання державної влади стає директивним.

Рішення приймаються у тому випадку, коли виявлена та чи інша суспільна проблема, або виникла проблемна ситуація, коли система знаходиться у такому стані, що виникає необхідність певних змін, оскільки збереження такого стану не сприяє її розвитку та успішному функціонуванню.

Коли проблема виявлена – необхідно її дослідити, а саме: визначити причини та умови її виникнення, її важливість, який характер рішення треба прийняти у цій ситуації, які можливі наслідки прийняття цього рішення.

Слід погодитися із думкою дослідників, які виділяють такі групи рішень: національні та регіональні; економічні, соціально-політичні, ідеологічні; державно-правові та директивні; глобальні та специфічні; стратегічні та тактичні, цільові, концептуальні, програмні, контрольно-коректуючі; формалізовані та неформалізовані; науково-обґрунтовані та емпірично-інтуїтивні; рутинні та новаторські.

Суб'єкт влади може впливати на об'єкт як послідовною низкою рішень так і одночасно цілою масою рішень, які є різними за змістом і неоднаковими за методами впливу. В останньому випадку результат може мати критичні наслідки, або навпаки – нічого може не статися, просто рішення буде нераціональним.

Слід враховувати й той фактор, що об'єкт влади може посилитися і перерости за «ресурсами» влади початковий суб'єкт і таким чином стає силою, яка контролює політичний процес. Тоді відбувається зміна ролей суб'єкта і об'єкта політичної влади.

Західні вчені доводять реальність "рівних можливостей" завдяки інститутам демократії. Вони виділяють два види політичних рішень: ключові рішення, від яких залежить життя усього суспільства, і звичайні рішення, що стосуються функціонування окремих інститутів у житті невеликих груп. Відзначається, що політична система забезпечує масам участь у прийнятті рішень другої групи. Проблема ж, на їх думку, полягає у тому, чи спроможна сучасна демократія так розподілити владу у суспільстві, щоб у людей неоднакового суспільного положення створилося б відчуття того, що вони можуть приймати владні рішення, а саме: рішення які впливають, як на особисте життя, так і на життя усього суспільства, в якому вони працюють і проводять більшу частину свого часу [1, с. 35].

Можна сказати, що рішення – один з необхідних моментів волевиявлення, яке складається з вибору мети, дії та засобів її досягнення. Вольова дія передбачає попереднє усвідомлення мети і засобів дії, обміркування засобів її втілення в думках, які говорять "за" і "проти" його втілення і таке інше [4, с. 24, с. 25]. Результатом процесу мислення є прийняття певного рішення.

Розглядаючи процес підготовки та прийняття політичного рішення як суб'єктивної діяльності лідера, необхідно враховувати механізм соціальної діяльності як механізм, який реалізує інтереси. Політичні рішення, як форма компромісу між необхідністю задоволення тих чи інших потреб та пошуком можливостей їх задоволення, через цілеспрямовану діяльність управляючих суб'єктів, можуть бути оптимальними тільки у тому випадку, якщо цей пошук веде підготовлений, досвідчений, вникаючий у потреби та інтереси людей, суб'єкт управління.

Список літератури:

1. Венделін А.Г. Процесс принятия решений/ Венделин А.Г. – Таллин: Валтус, 1983. – 275с.
2. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнко. – К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. – 406 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П.Горбатенко; [За ред. Ю.С. Шемчушенкка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка]. – 2 –е вид., доп. і перероб. – К. : Генеза, 2004. – 735с. – ISBN 966-504-01 1-1.
4. Тихомиров Ю.А. Управленческое решение/ Тихомиров Ю.А. – М.: Наука, 1972. – 288с.